

SZÉKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY UJSÁG.

AZ „ELSŐ SZÉKELY HÁZI-IPARI ORSZÁGOS SZÖVETKEZET” ÉS TÖBB EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelen hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.
ELŐFIZETÉSI ÁRA: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. Kézsegek, községl előjárók, papok és gazdasági egylett tagok egész évre 8 K, tanítók, községl és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják. Egy példány ára 10 fillér.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
B E T E G H P Á L
LAPTULAJDONOS.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk. Hivatalos hirdetések 100 szög minden szö 6 fillér, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet om. 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. Nyílt-tér sora 1 K. Díjak előre fizetendők. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és klóring 10,489. szám

Politikai kalandorság.

— Izenet Amerikából. —

Ugy látszik, — írja az amerikai magyarok legtekintélyesebb lapja: a „Szabadság” — hogy Magyarországon az elvtelenség és a politikai kalandorság orgiákat ül.

Képviselők, a kik még pár héttel ezelőtt mennyre-földre esküdöztek, hogy meggyőződésük és elveik mellett életre-halálra kitartanak: durván letörik magukról az ellenzéki szüzi himporát — vagy ha úgy tetszik bécsi pirostóját — és csapostul a kormány hagyományos husos fazeka mellé sereglenek.

Ezt jelenti legalább az a kábel-távirat, a melyet a „Szabadság” tegnapi számában közöltünk le és a mely ország-világnak hírül adja, hogy szaporodik a Khuenék tábora.

A kormánypártba lépő képviselők közül hét néppárti, hét párton kívüli 67-es, három Justh-párti 48-as. Összesen tizenhét képviselő.

Már mostan hogyan tartson ki a nemzet ideáljai mellett, hogyan bízzék vezéreiben, a mikor azt kell látnia, hogy képviselők, a kik életre-halálra esküdöztek bizonyos elvek mellett: — már ól-h o l n a p r a hirtelen elvet és meggyőződést cserélnek.

Különösen a néppártot érheti jogos és nagy szemrehányás, mely politikai küzdelmét „Magyarország keresztény jellegének a megőrzése és a katolikus öntudat fejlesztése” jegyében indította meg. Nos: hol vannak most ezek a szent elvek, kik fognak továbbra is „Magyarország keresztény jellegének a megőrzéséért” küzdeni, kik fogják a katolikus öntudatot életre ébreszteni!? — Talán az a hét néppárti képviselő, a ki a tizenegyből még továbbra is — ég tudja meddig — néppárti képviselő maradt?

Pedig a jövő küzdelmeiben a Néppárt segítségére, elszánt küzdelmére számított az egész nemzet, mert hiszen ép a Néppárt volt az, mely lehangosabban hirdette, hogy „elkeseredett ellenzéke lesz a Khuen-kormánynak...”

Hát így váltotta be a szavát. Így csak a menekülő patkányok cselekednek, a kik érzik a közeledő viharok szelét és nem mernek szemébe nézni a veszedelemnek.

De ugyanilyen jogos szemrehányás illeti azt a három Justh-

párti gyász magyart is, a kik szintén feledve elvet, meggyőződést, fogadalmat, önálló bankot, önálló vámterületet és nemzeti vívmányokat: az ellenzékre váró nehéz küzdelmek és kötelelességek teljesítése elől gyáván megfutottak.

Meg tudjuk mi aze is érteni, a mikor nagy, országos események sulya alatt egyes politikuskok más politikai meggyőződésre jutnak; ilyen esetekben a pártot és elvet cserélő politikust nem szemrehányás illeti meg: hanem meleg rokonszenv és őszinte becsülés, mert mindenkor becsülést és elismerést érdemel az a bátorság, a mikor szembeszállva kicsinyes előítéletekkel, őszintén beismerjük tévedésüket és keresztül gázolva minden akadályon, tisztán csak meggyőződésünk és lelkiismeretünk szavára hallgatunk.

A mikor azonban azt látjuk, hogy az indító ok pusztán a konclesés, a hatalomban való részesedés, a legszentebb kötelelességek előli gyáva meghátrálás; — a mikor azt látjuk, hogy elv, meggyőződés, tisztesség és becsület mind, mind csak hitvány piaci portéka; — a mikor azt látjuk, hogy cselekedeteiknek egyetlen rugója a „ki ad többet értünk”: akkor az ilyen elvtagadók és hitvány politikai kalandorok számára nem lehet egyetlen mentegető szavunk sem.

A nemzet pedig — ha már nem tudta megtanulni a más kárán — tanulja meg legalább a maga kárán, hogy máskor holmi politikai kalandorok helyett csakis kipróbált és elvhu polgárokat tiszteljen meg a bizalmával.

Székelyek gyűlése.

A „Székely Társaságok Szövetsége” ötödik rendes közgyűlését folyó évi augusztus 23-án d. e. 9 órán kezdve Gyergyószentmiklóson, a városház tanácstermében tartja meg, melyre a tagtársakat és a székely kérdés iránt érdeklődőket tisztelettel meghívja a központi vezetőség nevében Maros-Vásárhely, 1910. július 27. Deák Lajos, kir. tanácsos, elnök. Máthé József, főtitkár.

Tárgysorozat. 1. Délelőtt 8 órakor ünnepélyes isteni tisztelet a román. kath. templomban. 2. 9 órakor a közgyűlés megnyitása Deák Lajos kir. tan., szövetségi elnök által. 3. Üdvözlés. Orel Dezső dr. polgármester a város nevében üdvözi a Szövetséget. 4. A szövetségi közgyűlésre kiküldöttek bejelentése és igazolása. 5. Titkári jelentés beterjesztése Máthé József főtitkár által. 6. Az

erdélyrészi (székelyföldi) kirendeltség 1910. évi működését ismerteti Dr. Koós Mihály, a kirendeltség vezetője.

7. A székelyföldi (erdélyrészi) vasuti tárfifa kérdése. Előadó: Dobieczy Sándor orsz. képviselő, a Magyar Védő Egyesület elnöke. 8. A romániai magyarság helyzetének javítása. Előadó: Szabó István a Bukaresti Szent István Király Egyesület jegyzője. 9. Csikvárrégye: a) közgazdasága. Előadó: Köllő Ignác, Maros-Torda vármegye alispánja. b) néprajza. Előadó: Dr. Mészáros Gyula nemzeti muzeumi segédőr. c) erő- és erkölcsi viszonyai. Előadó: Görög Joakim gyergyószentmiklósi örm. kath. plebános. 10. A székelyföldi ipari szakoktatás fejlesztése. Előadó Sz. Szakáts Péter a maros-vásárhelyi kereskedelmi és iparkamara titkára. 11. Számadás, költségvetés. Előterjeszti: Hints Sándor állami polgári isk. igazgató, pénztáros. 12. Indítványok. Előterjeszti: Máthé József főtitkár. 13. A közgyűlés helyének megállapítása. Előterjesztést tesz: Máthé József főtitkár. 14. A közgyűlés bezárása.

Tudnivalók. 1. Jelentkezés. Kik a közgyűlésen részt vesznek f. évi augusztus 8-ig forduljanak a Szövetség elnökéhez Marosvásárhelyre. Elszállásolásért, valamint a kiránduláson való részvételért, augusztus 12-ig közvetlenül a gyergyószentmiklósi rendező bizottság elnökéhez: Puskás Adolf városi főjegyző urhoz kell jelentkezni. 2. Kedvezményes jegyek. Az elnökség kedvezményes jegyeket kért és ad ki a közgyűlés alkalmából. Eziránt az igényjogosultak augusztus 15-ig a Szövetség elnökségéhez irjanak Maros-Vásárhelyre. 3. Érkezés, fogadás. A vendégek érkezése és fogadása augusztus 22-én délután 3 óra 35 perckor lesz a gyergyószentmiklósi vasuti állomásnál. (Ehez a vonathoz csatlakozik Kocsárdon reggel 9 óra 4 perckor a Budapestről augusztus 21-én este 9 óra 20 perckor induló gyors vonat, Brassó felől a Brassóból 21-én este induló személyvonat). 4. Ismerkedés. 22-én este 8 órakor a Laurentzi vendéglőben, esetleg kethelyi-szobában ismerkedési estély. 5. Közébd. 23-án déli 1 órakor a város a Szövetség bejelentett tagjai részére ebédet ad. 6. A város és a vaslábi márványbánya és kiállítás megtekintése délután 3 órakor. 7. Estély. 23-án este fél 9 órakor a gyergyói román. kath. tanítóegylet estélyt rendez. 8. Kiállítás. A városházával szomszédos áll. gimnázium épületében a közgyűlés ideje alatt Gyergyó ásványai, savanyuvize, varrottasai és speciális székely ipari tárgyaiból kiállítás lesz. Ugyanitt mutatja be Bálint Benedek kézdívasárhelyi polg. isk. rajztanár összegyűjtött székely népipari termékeit és székely varrottait.

Kirándulások. Aug. 24-én 6 órakor szekereken kirándulás a Gyilkostóhoz és Békás-szoroshoz vagy Borszékre. Mások vasuton a maroshévízi hőforrásokat tekinthetik meg. Akik Csikszeredán át Brassó felé Tuszán, Málnás, Előpaták érintésével térnek haza, külön utitervet ad a rendező-bizottság. A kirándulás ügyében minden felvilágosítást közvetlenül a gyergyószentmiklósi rendező-bizottság ad meg.

Az erdélyi szászok mezőgazdasága.*

Irta: ENESEI DORNER BÉLA.

(1 folytatás.)

A boldogulás másik főtényezője a folytonos tanulás és az összetartozás — a közösség érzete és a köteleesség szigorú betartása.

A gyermekek iskoláztatása a 6-ik életévtől a 15-ig tart. Ezután kezdődik az „egyház” igazi vezetése a konfirmációval, ezt követi a fiúk részéről a „szolgák”, a leányok részéről a „szolgálók” szövetezetébe való belépés. Innen kilépni csak a házasság vagy halál esetén lehet. Ez után van a „Szomszedsági szövetség”, mely a sirig, sőt jobban mondván a temetés bevégeztéig tart. E három szövetezet szigorú szabályokkal bír s azok nagyrészevel nevezett mű pontosan megismerteti. Ezeknek ismeretése gazdakörünkben, ifjusági egyleteinkben igen célszerű dolog volna, de még ajánlatosabb volna azok követése.

Korán beoltják az ifjak lelkébe hogy: „nem egy magunkért, hanem mindnyájunkért kell élni.” — Az összetartást s kivált az atyafiság közös érzetét találóan fejezi ki az alábbi két jellemző mondásuk: „Az ingem közelebb áll hozzám, mint a kabátom.” — és ez: „Sokan inkább tudjuk elviselni a bajt, mint kevesen.” Jellemző az ók közösségük kifejezésére még az is, hogy a falut nem falunak (Dorf), hanem „község”-nek (Gemin) nevezték és nevezik ma is. Hogy voltak kivált régebben közsők a kutak és sütő kemencék.

A munka, a köteleesség teljesítése egész életén vezérlő elve a szászoknak. Erre nézve követendő eljárás volna a szász apa lakodalmi ajándéka, melyet a fiának és menyének ad. Fiának ugyanis egy ekét ad eme szavakkal: „Fogadd szívesen amit neked adok, a mi atyádat és nagyatyádat fönttartotta. Szántásal szorgalmasan, akkor nem szárad el gabonád élő fája.” A leánynak rézüstöt ad e szavakkal: „Mossál szorgalmasan és takarékoskodjál.” Egy

* A magyar gazdasági szakirodalomban általános tetszést aratott, eme kiváló szakmunkát szerző (Győr, kir. gazdasági felügyelőség) az udvarhelymegyei megrendelőknél jelentékeny ármérsékléssel (8 K helyett 6 koronáért és ajánlott küldésse 55 fillér) 6 K 55 fillérért adja. Szerk

asszony többet vihet ki kötényében, mint a mennyit haza visz az ura lepedőben. — 59 lap.

A fentebb jelzett egyesületeken kívül vannak még nő egyesületeik, melyeknek működése az élet minden eseményeire, körülményeire kiterjednek s a segítségnek, ápolásnak minden fajtáját és nemét igénybe veszik, hogy nemes hivatásuknak megfelelhessenek. Minden egyesület, szövetség alapszabályai az egyházi főhatóság által vannak szerkesztve, jóváhagyva és annak felügyelete alatt is állanak.

Az életnek eme közösségéből fejlődött ki a szövetkezeti eszme, mely az összes szászorságot egy eszme szolgálatába vonzza, hozza.

Ugyanis a fent említett szövetkezések csak egyes községek s azoknak családjaiban van kifejlődve, amde a 227 szász községet, a mi közel hozza egymáshoz, az a hitel és fogyasztó szövetkezetek s mindennek felett és legfőképpen a hitelszövetkezet, mely majdnem az egész szász földet uralja, a mennyiben 1909. évben 147 szövetkezet működik 11526 taggal, 174,065 üzl. részszel és 11 millió kor. forgalommal. A fogyasztó-, állatbiztosító-, pince-, tej- és gabonarakár szövetkezetek is nagy mérvben szaporodnak és fejlődnek. A legújabbán előtérbe lépő földbirtok szerzési szövetkezetek szintén nagy és messze kiható célok szolgálatában állanak, azon ismert mondás alapján: „A kié a föld, azé az ország.”

(Folyt. köv.)

Petőfi emlékezete.

Budapest, július 30.

Mikor július 31-én hajnalban, a Székelyföld szívében, a Hargita alján, a felkelő nap aranyugarának első csókja felszívja magához az égi harmatot, ezer meg ezer lelkes székely polgár indul zárandokura Székelyudvarhely városából, a fehér-egyházi csatamezőre, ahol épen most 61 éve, — 1849. július 31-én — a magyar nemzet halhatatlan költője, Petőfi Sándor és névtelen honvédtársai, a szabadság védelmében életüket feláldozták és nemes vérével áztatták a nekünk megszentelt rögöket. Az udvarhelyiekhez csatlakoznak Segesvár hazafias érzelmű polgárai is; letarolták, koszorukba fűzték a kertek és mezők minden virágait és könnyűekkel öntözve, elviszik a hősök vérről áztatott sirhantjához, hogy titáni harcaikról megemlékezvén, erőt és lelkesedést merítsenek, ősi szabadságunkért folyton megújuló küzdelmeikhez...

A magyar nemzet és az egész világ egyik legnagyobb költőjének kegyeletes ünneplése e szerény keretekben így csak lokális jellegű gyász ünneppé zsugorodik össze, mert a mai kozmopolitikus, ugynevezett modern irányzat, kiölte a lelkekből a történelmi tradíciók iránt való kegyeletet és még az erre leginkább hivatott magyar kormány, a nemzet képviselőtestülete és a magyar tudományos és irodalmi egyesületek sem ismerik köteleességüknek, a nagynép-tömegek hazafias érzületét, legalább az olyan napokon kegyeletre buzditani, melyek köteleességszerűen megkövetelnék, hogy az utókor buzditá-

sául, az ifjuságnak nemes példaadásul, országos ünnepekké avatassanak.

Más országokban diszes Pantheon emelkednek a fehéregyházi eikon szégyenkező szerény honvédelemk helyén, mely messze fénylő aranybetűkkel hirdeté a világnak, hogy a lánglelkű, istenáldotta nagy poeta, a szabadság egyik legékebb szavudalnak, karddal a kezében, itt hullatta vérét a nemzet megvívott haláltusájában... Más országokban megtépnek a babérfák minden lombját, hogy a hős költő halála napján elborítsák vele csendes pihenő helyét, ahol talán még most is a szabadságról álmodik...

De nálunk — ahol minden nemzeti érzés közönybe fullad — két szerény vidéki városka vállára rakják az országot, a nemzet köteleességét és az övék a dicsőség, hogy ezt a köteleességet már több mint egy félszázadon át becsületesen és hazafias lelkesedéssel nemcsak teljesítik, de dicső honvédeink kegyeletes emléket az utódjakra is örökségül hagyják.

Amikor most ezekről megemlékezünk: és a dicső multat lelki szemünk előtt élénken elvonulni látjuk, önkéntelenül azokra is ráterelődik figyelmünk, akik mint ama véres, nagy napok élő tanúi még közöttünk élnek, noha tudjuk, hogy Petőfi volt író és kortársai közül ma már csak nagyon kevesen viselik az élet terhét. Gyulai Pál, Jókai, Vadnay, Tóth Kálmán és a többiek már régen pihenőre tértek és az élők közül talán ma már csak Lévy József és a nemrég hazatért Majtényi Flóra ismeretesekek.

De mi nem ezekről, hanem egy rég elfeledett 90 esztendő, összetöprődött, jóságosarcu öreg emberéről, Kolmár Józsefről akarunk itt megemlékezni, akinek tudásánál csak a szerénysége nagyobb, aki úgy teltive van még most is életvidámsággal, hogy azzal se törődik, ha senki észre nem veszi és talán még duzzogni is fog, hogy most csendes magányát a nyilvánosság előtt szellőztetjük.

Kolmár József nyugalmazott tanár, Petőfi élő kortársa, Pozsonyban a Vásár-tér 21-ik számú házában lakik, családja körében, a világtól teljesen elvonulva. Az ablaka szép, ákác lombos fákkal teli udvarra nyílik. Az íróasztala tele könyvekkel, füzetekkel, újságokkal, kéziratokkal, mert az öreg ur még most is szerényen dolgozik. Ósdi, Biedermeier-stílusú butorzat, a falakon néhány kép a szabadságharcból és néhány vallásos szent kép; — ez a meleg bizalmas, kedves otthona Kolmár Józsefnek, aki Petőfinek társa volt a pápai kollégiumban, azután jobarártja a pozsonyi országgyűlés napjaiban, utódja a „Pesti Divatlap” helyettes szerkesztői állásában; Kossuth Lajos bizalmasa; a szabadságharc alkonyán a hivatalos közlöny szerkesztője, a nagy nemzeti katasztrófa után, buskomorságra hajló, elkeseredő beteges lélek. Majd fölcsúdvá érzékenységből tanár lett és tanított egy egész nagy nemzedéket évtizedeken át, leginkább Pozsonyban, míg végre nyugdíjba ment. Közben mindig írt, verset, prózát, elmélkedő és mulattató cikkeket és tollát a mai napig sem pihenteti.

Ebben a csendes elvonult magányban kereste fel a napokban egy pozsonyi hírlapíró kollégánk, akinek az öreg ur derült arccal beszélt nemcsak szép harmóniában lefolyt régi, hanem mostani csendes napjairól is.

— Csak munkáséletet érdemes élni, — mondta csodás lelkesedéssel, a nagy napok még élő öreg tanuja. Az az ember elveszett, akit vénségében az unalom gyötör. Én szeretem az életet, irogatok, hegedülök és sétálok, most nem régen küldtem be a Szent István Társulatnak a legújabb epigrammjaimat, még az idén megjelennek. Fordítgatok, legszívesebben Horáciusból. Itt az „Afiász uzsorás”, mely a minap jelent meg a „Katholikus Szemlé”-ben. Azután elővett egy keményfedelű füzetet a fiókjából, melyen nagy cifra betűkkel az első oldalon az van írva: „Musica”, ebben körülbelül 300 népdalgyűjteménye van. Kezdődik a mult század 20-as éveinek ismert „Balgatagság nagyon fenhéjazó” szövegű dallal, és a Fráter Loránt nótaígy mindenféle népdalt foglal magában és ezek mindégykét el is tudja hegedülni, magyaros zamattal, mely érzéssel.

Petőfi életéből is sok érdekes részletet mondott el, ezek közül legérdekesebb a Petőfivel való utolsó találkozására 1849. február havában Debrecenben, ahol akkor Kolmár a „Hivatalos Közlöny”-t szerkesztette, mert a tényleges szerkesztő Gyurman Adolf nem sokat tördött a lappal. Egyszerre, váratlanul betoppant Petőfi a szerkesztőségbe.

— Hát te itt vagy? — fogadta csodálkozva Kolmár.

— Igen, itt vagyok! — felelte Petőfi és nem épen válogatott szavakkal szidni Kezde Klapkát, akire valamiért nagyon megharagudott. Hiszen ismeretes, mert minden életrajzírója feljegyezte, hogy Petőfi nemcsak a szerelemben és szeretetben, de haragjában is szélsőséges tudott lenni.

Petőfi kortársa, a jó öreg Kolmár azonban nemcsak a régi, hanem az újabb írói nemzedék verseit ismeri, sőt elismeri, hogy néha nem mindennapi dolgokat írnak, de az a véleménye, mintha most csupa neuraszténikus poeta volna. Sőt a technika vívmányairól és a repülőgépről is meg van saját külön véleménye:

— Az nem jó dolog. Az ember sohse fog tudni röpdülni. A végtelen őr nem lehet meghódítani! Ikarus...

Ime, egy öreg ember, egy aggasztán, aki már majdnem egy évszázadot él át folytonos tanításban, munkálkodásban és még sem fáradt, még sem unott, mert szépen harmonikusan rendezte be az életét, mert lelke telve van emberszeretettel, hazafisággal és elégedett megnyugvással, boldog öntudattal várhatja be, majdan bekövetkező szépséges, csendes elhunását... Vajon hányan vannak tanítványai közül, akik példáján okulva, dicső nyomdokán haladnak?... *Deréki Antal.*

— A papi telek tulajdonjoga. Fölmerült esetről kifolyóan elvi jelentőségű határozatban mondotta ki a Kuria, hogy a papi telek tulajdonjogáról a döntés kizárólag a közigazgatási hatóság hatáskörében tartozik és így nem tartozik bírói hatáskörbe annak elbírálása sem, hogy a papi járandóságot tevő telek elbirtoklás útján megszerzetett-e.

Megjegyzések.

Mióta a muszkapárt kancsalul festett csillaga mutatkozik és elpusztítással fenyegeti a függetlenségi eszmék mellett állást foglalni bátorokdokat, azóta kedves laptársunk is lépten-nyomon — emlékezetes darabont szokásához hiven — körül szaglász és jó kopóhoz méltó buzgósággal terítékre hajt egy-egy sóvány nyulacska.

Ilyen nyulacska tünik fel a legutóbbi „Nyiltér”-e is.

Ennek keretében a lövétei jegyző ur neve alatt követett el hozzá igazán méltó magas színvonalu stílusgyakorlatot. Elkövette pedig a nélkül, hogy az elemi iskola első osztályában tanított, az írva-olvasás tanításával összeeső nyelvtani ismeretekből, legalább a 8. §. ama kitételét „A fiu- és leányneveknek s általában az emberek külön neveinek (tulajdon neveinek) kezdő betűit nagy betűvel kell írni” — figyelembe vette volna. No, de az emberi tudatlanság nem büncselekmény. Megbocsátjuk neki.

Sokkal érdekesebb, hogy a lövétei jegyző urral megtagadtatja az apaságot, sőt még a keresztapaságot is azzal a muszkapárti szörnyszülöttel szemben, a melyet a lövétei képviselő-testület zekéje alá beloptak, elrejtettek. És a jegyző ur megtagadja, mert ő maga is érezi, tudja, hogy az a csecsemő bitangul jött napfényre, osztrák fajzat és nem méltó az ő becsületes székely lelkületéhez. Ezt tudomásul vesszük és készséggel írjuk a jegyző ur javára.

Azt azonban, mintha ama nagy hírnévre és óriási utanzásra szánt bölcs határozat hozzánk elküldetett, avagy megérkezett volna, — legyen szabad kétségbe vonnunk, mert nem igaz.

Megállapítva ezeket, még csak annyit kívánunk ismételtlen leszögezni, hogy a lövétei jegyző urnak saját személyes beismerése szerint és ami legközvetlenebb tudunkkal is — a jegyző ur neve alatt megjelent „Nyiltér”, — melyért különben az illető „nyomatott” papiros (és nem „papir”) tatája minden tekintetben felelős — nem olyan tartalommal jelent meg a „nyomatott” papiroson, a milyennel a jegyző ur azt beküldötte... Kakuk fiu, de hát most immár nem segíthet rajta...

Ezt azért jó tudni, mert így szépecskén az is kiderült, hogy a jegyző ur és nagybecsű neve ama „Nyiltér”-nek megtevesztésre alkalmas takarójául szolgált a velünk szemben születése óta engesztelhetetlen gyűlölködést tanusított, a háttérben pedig settenkedni szerető hosszú alak undort keltő köpködéseinek.

Minden egyes szavát cáfolni tudjuk, de sokkal inkább becsüljük olvasó közönségünket, hogysem vele hosszasan foglalkozzunk. Egyszerűen utalunk Székelyudvarhely város polgárságának több száz aláírással ellátott nyilatkozatára, mely a „Székely-Udvarhely” 56. számában megjelent.

Részünkről a köz javára szolgáló békés munkálkodást ohajtjuk és igazán sajnáljuk, hogy e tért is — az adott kényszer folytán — más ügy tárgyalására nem szentelhettük.

Az Isk

Kétezer... szágos Mag... év alatt al... Itt, ahol, a... nemtörődő... törekvések... művelődés... fult: lám, a... vós, akadá... rakta széle... Iskolák, ó... kívüli tanf... egyesület... annyunk... hiszen em... szolgálják... masnak, e... És amig... sek nagyle... munkája á... gátában, ú... ugyanezen... verein és... ket szám... mindeu né... embernek... filléreire... teszik nap... gloiret, itt... telen fára... gloire meg... Egy pár... van mind... gátásának... segítés. A... csatott ki... szines tur... turulos bé... hattunk i... level einek... kesedni tu... lán, egyik... Két fillér... miatta. Mi... hogy nem... az a tud... eszme me... Az idén... kolaegyes... tás, ritkas... esetlen p... nül hagyj... vészi mun... letére vál... nek. A ra... is járul, f... pompázók... más-más... renc, az... Kossuths... parádi fű... vizeses, a... Tátrafüre... Holnap... déiben, p... könnyker... ponti író... ház) lehe... szemnek... séget ok... forgalom... sem ró... adó, ez... nünk es... levél, lev... kolaegye... Nem a... méltányl... demlő eg... fogadtat... eszméinl... ha ez a... széleskő... len gyök... illenek é... el ne m...

— I... Mo... pélyen... számb... mo... fias é... becsül... sok is... mo... og al... szereti

Az Iskolaegyesület bélyegei.

Kétezer taggal azt megtenni, amit az országos Magyar Iskola-Egyesület huszonöt év alatt alkotott: Magyarországon esoda. Itt, ahol, amikor a kulturáról volt szó, a nemtörődömség emelt gátat mindenkor a törekvések el, ahol minden, az általános művelődésért indult mozgalom posványba fult: lám, akadt egy egyesület, amely szívós, akadályt nem ismerő munkával le- rakta szélesen a magyar kultúra alapkövét. Iskolák, óvodák, népkönyvtárak, iskolán kívüli tanfolyamok szolgálják ma már az egyesület érdekét, akik egyben édes mind- annyunk szívevel, lelkével nőttek egybe: hiszen ennek az országnak megerősödését szolgálják, a Nagy Magyarországnak, a hatal- masnak, erősnek eszményképét.

És amíg itt nálunk igazán csak egye- sek nagylelkű áldozatkészsége, lankadatlan munkája áll ennek az eszmékörnek szolgál- tában, addig a szomszédságunkban, az ugyanezen céllal működő Deutscher Schul- verein és hasonló intézmények százezre- ket számláló gárdára támaszkodhatnak, minden német emberre és minden német embernek ezekre a célokra bőven hulló filléreire. Ott ezekkel dolgoznak és ezek teszik napról-napra fényesebbé a német gloiret, itt százak, kinos, keserves, pénz- telen fáradozással igyekeznek a magyar gloire megteremtésén.

Egy pár nap óta mérhetetlenül közelebb van mindannyiunkhoz az egyesület támo- gatásának módja és kézenfekvőbbé lett a segítség. Az Iskolaegyesület bélyegeket bo- csátott ki. Tavaly tette először, amikor a színes turulos kép elhagyta a sajtót. Az a turulos bélyeg, melyet oly jólesően lát- haltunk itt-ott igaz jó magyar emberek leveleinek hátsó lapján zárójegyként, lel- kesedni tudó, komoly üzletemberek szám- lán, egyik-másik étterem számolóéduáján. Két fillérrel kellett mindössze tőbbit fizet- ni. Mi volt az a két fillér! Nemesak hogy nem éreztük meg, de nagyon jólesett az a tudat, hogy hozzájárultunk egy szép eszme megvalósításához.

Az idén tizenkét bélyeggel jött ki az Is- kolaegyesület. Mindannyian tökéletes alko- tás, ritkaságszámba menő nálunk, ahol az egyetlen postabélyeg olyan kielégítetlen- nül hagyják a szem kíváncsáit. Igazi mű- vészeti munka ez a tizenkét bélyeg, bec- sülétre válik a tervezőjének, a teremtőjé- nek. A rajz tökéletességéhez a szín stílusa is járul, finom zöld árnyak és kékek pompázók ezek a bélyegek. Mindegyikén más-más kép van, ilyenek: II. Rákóczi Fe- renc, az aradi 13 vértanu-szobor, az aradi Kossuthszobor, parádi fürdővendéglő, a parádi fürdő gyógyudvara, a margitszigeti víziesés, a tápataki víziesés, a Tátrában Uj- Tátrafürdő.

Holnapról kezdve a főváros nagyobb tözs- déiben, papirkereskedéseiben, a vidéki nagy könyvkereskedésekben és az egyesület köz- ponti irodájában (Budapest, központi város- ház) lehet már kapni, ezeket a szép, a szemnek is meg a léleknek is gyönyörű- séget okozó bélyegeket. Két fillérrel hozta forgalomba az egyesület és így a legkevésbé sem ró terhet a nagyközönségre. Olyan adó, ez, amit illenék nap-nap után befizet- nünk es reméljük is, hogy aligha marad levél, levelezőlap anélkül, hogy ne az Is- kolaegyesület bélyegei zárják le.

Nem szeretnők látni, hogy ez a nagy méltánylás és minden pártfogást megér- demlő egyesület a közönség részéről meleg fogadtatásra ne találja, amikor a legszebb eszméinkért száll sikra. Nem szeretnők látni, ha ez a most meginduló és bizonyára igen széleskörű nemzeti mozgalom, gyöngye, erőt- len gyökereket verne. Egyszer már végre illenék összefognunk, ha azt akarjuk, hogy el ne maradjunk a nemzetek versenyében.

HIREK.

— Hihetetlen hírek

Mondják, hogy a Petőfi-ünne- pélyen a honorációr-osztály is nagy számban vett részt;

mondják, hogy az igazi haza- fias érzést és az ősök emlékének becsülését a polgárságon kívül má- sok is gyakorolják;

mondják, hogy némely dema- gog alakok a székely népet nagyon szeretik;

mondják, hogy nálunk az igaz- ságot üldözni nem szokták;

mondják, hogy csupa kedvtel- lésből egyesek emberhussal nem élnek;

mondják, hogy itt az általános érdekű intézményeket érdemük és nem a személyek véleménye szerint becsülik.

E hírek valódiságáért nem vállal felelősséget a szerk.

— **Dr. Várentsik Ferenc**, városunk 1848-as függetlenségi képviselője — miután polgárságunkkal részvett a fehéregyházi és segesvári hazafias ünnepségen — a vasárnap esti vonattal hazaérkezett. A lefolyt ország- gyűlési vitákban — legnagyobb saj- nálatunkra — súlyos szembaja miatt részt nem vehetett, miután orvosai Wiesbadenbe rendelték. Most azon- ban egészsége örvendetesen helyre- állott és az őszi ülésszakban már tevékeny részt fog venni az ország- gyűlésen. A július 31-iki ünnepélyre utazó hazafias közönségnek is igen nagy szolgálatot tett a kedvezményes jegyek kieszközölésével. Hétfőn pedig a városi képviselőtestület közgyűlé- sén meggyőző érvekben gazdag ta- pasztalatait érvényesítette.

— **Petőfi ünnepély.** Julius hó 31-én Petőfi és névtelen hős társai emlé- kezetére rendezett kegyeletes ünne- pég egy Fehéregyházán, mint Seges- váron impozáson folyt le. A hosszú kocsisorból összeállított vonat zsufo- lásig megtelt közönséggel. Seges- váron az érkezőket hatalmas ünneplő tömeg élén Katona Sándor posta- főtitst üdvözlő beszéddel fogadta. Erre a Székely Dalegylet nevében Nagy János elnök válaszolt. Az ünne- pély Segesváron d. e. fél 10 órakor vette kezdetét a r. kath. templomban szolgáltatott szent misével, mely alatt a Székely Dalegylet megható egyházi dalokat énekelt. Fél 12 óra- kor indult el a székely vonat Fehe- regyházára, hova az ünneplőket a Budapestről érkezett Dr. Várentsik Ferenc orsz. képviselő vezette. A fehéregyházi ünnepélyt a Székely Dalegylet a Himnusszal nyitotta meg. Utána Veszprémi Ferenc ref. lelkész mondott hazafias érzéstől áthatott imát. Majd Farkas Károly szavalta el alkalmi költeményét nagy hatás- sal. A Székely Dalegylet éneke után Osváth Árpád lapszerkesztő mondott gyűjtő hatású ünnepi beszédet. Ez- után következett a koszorúk letétele. A „Petőfi Társaság” koszoruját Dr. Várentsik Ferenc, Székelyudvarhely város orsz. képviselője helyezte el a névtelen hősök sírjára magas szár- nyalású, költői szép szavak kísére- tében. Székelyudvarhely város polgár- ságainak koszoruját pedig Kovács Lázár polgár tette le. Koszorút kül- döttek még: a segesvári „Magyar Casinó”, a segesvári „Tulipán Szö- vetség”, az „Erzsébetvárosi Magyar Ifjak”, a „Segesvári Magyar Polgári Kör”, a fehéregyházi „Gazdakör” és Székelykeresztúr polgársága. A „Szózat” elnéklésével véget ért a fehéregyházi megható, szép ünne- pély. Segesváron d. u. 5 órakor a Petőfi-szobornál a Székely Dalegylet megnyitó éneke után Dr. Paál Árpád Udvarhelyvármegye népszerű fő- jegyzője tartott eszmékben gazdag ünnepi beszédet. A gyönyörű beszé- det lapunk jövő számában közöljük. A Székely Dalegylet hazafias énekét Nágó Gyula szavalata követte, mely

után a szabadsághős szobrára vá- rosunk polgárságának nevében Bálinth József joghallgató helyezte el a ko- szorút tartalmazó, lelkes szavak kísé- retében. Este 8 órakor a segesvári „Polgári Kör” helyiségében műsoros estély volt. Városunkból igen sokan vettek részt az ünnepélyen. Ott lát- tuk többek között: Stratzinger Emil kir. tanácsos, pénzügyigazgatót, La- katos Tivadar városi gazdatanácsost, Pálffy Aladár pénzügyi számtiszt, Horváth József ref. kántor karnagy élen a Székely Dalegylet teljes számban és még többeket. A rende- zés körül sokat fáradoztak Pap Gyula és Biró István polgártársaink.

— **Munkaalkalom.** A gyergyószent- miklós-békási utépités vezetősége közölte az udvarhelymegyei alispán- nal, hogy az illető utépitésnél 150 férfi napszámot e megyéből is tud azonnal munkát adni. Akik az ajánlott munkában résztvenni hajlan- dók, azoknak közvetlenül az utépités vezetőjével, Kőszeghy László gyergyó- szentmiklós kir. mérnökkel kell érintkezésben lépniük.

— **Városi közgyűlés** vol hétfőn délután Soó Domokos tanácsos, polgármester helyettes elnöklésével. A képviselőtestület igen nagy számban volt jelen. Napirend előtt Dr. Solymossy Lajos a koronaérték ügyé- ben, Papp Z. József az irnoki álla- sok betöltése, Hlatky Miklós pedig az 1908. óta pásztorberekkel hátrá- lékosok fizetése tárgyában szólalt fel. Gyertyánffy Gábor a nagyobb üzle- teket lebonyolító cégek megadózása, Szabó István meg az ötödik kerü- leti Sópatak pallója iránt tett kér- dést. Betegh Pál a város legeltetési jogának értékesítése és az új elemi iskola helyének kieserelése tárgyá- ban intézett kérdést a polgármester helyetteséhez, aki az összes dolgokra felelt, kivéve a legeltetési ügyet melyre a következő közgyűlésen a polgármester ad majd kimerítő fel- világosítást. A tárgysorozat 12 pont- ját a király 80 éves születésének megünneplése iránt való határozat- tal kezdték. A város külön nem ünnepel, csatlakozik a vármegyei tör- vényhatóságához. Bodó Ferenc vá- rosi mérnökkel szemben az alispáni I-ső foku határozatot megfélebbzik, mert oly súlyos fegyelmi vétségeket követett el, hogy azokat csak hiva- talysztással lehet büntetni. A köz- birtokosság 40,000 koronás betéte- nek értékpapirokkal való kieserelése és a Cseré-erdő fütermése ügyének eldöntése végett bizottságot küldöt- tek ki. A sükkői vicinális ut költség- eire az a 280 K 90 filléres hozzájár- ulást megtagadták. A vízvezeték előmunkálatainak az őszre való foly- tatása végett a földmivelésügyi mi- niszterhez felirnak. A díjcsokk sza- bályrendeletét külön közgyűlésre ha- lasztották, Szabó Domokos város gazdának 20 százalék fizetési pótlé- kot utalványoztak. Técsi Ferenc al- kapitány temetési költségei fejében 400 K-t kiutavta, elfogadták a séta- téri Küküllő-hidra vonatkozó 400 K-ás költség előterjesztését. A III. o. ker. adó tárgyalására Biró István és Szakáts Gyula bizottsági tagokat kiküldve, Lakatos Tivadar tanácsos- nak és László Albert aljegyzőnek szabadságot engedélyeztek. A jegy- zőkönyv hitelesítését aug. 3-ikára az elnök kitézte és a közgyűlés ezzel véget ért.

— **Községi közönségek.** A kolozs- megyei járási főszolgabírák és az erdélyrészi miniszteri kirendeltség közös buzgókodásának eredménye- ként Fejérd, Móc, Keszű, Pusztá- kamarás, Kőbölkut, Kissármás, Tancs, Meződomb s Uzdiszentpéter kolozs- megyei községek a szomszédos na- gyobb birtokokból 250—500 kataszt- rális holdnyi községi közönségek szerzésében fáradoznak az 1908. évi XLII. törvény cikk alapján. A becslések és tárgyalások már annyira előrehaladtak, hogy az iratokat leg- közelebb fölterjeszthetik a belügy- miniszter elé.

— **A vármegyei méhészegyesület** július hó 26-án tartotta rendes val- gyűlését városunkban, a tagok nagy- számu részvételével. Beható eszme- czerét folytattak a vármegyei méhé- szeti statisztika elkészítésének módo- zatairól, a vármegyeinek méhészeti körzetekre való felosztásáról s ezzel kapcsolatban minden körzet részére egy gyakorlati méhész megbízatásá- ról. Egyelőre a vármegye területén — az orsz. méhészeti egyesület tá- mogatásával 3 megfigyelő állomást szerveznek a 3 járás nagyobb köz- ségében. Székelyudvarhelyen a folyó év őszén méz és viaszipari tanfolya- mot rendeznek s támogatásért az iparfejlesztő-bizottsághoz fordulnak. A tanfolyamok állandósítását kimond- tották s helyéül városunkat jelölték ki. A jövő téli időre egy kaptár és egy szalmaméhkaskötő tanfolyam rendezését a székelyföldi kirendelt- ségtől kérelmezik. Megkeresik a székelykeresztúri tanító- képző igazgatóságát, hogy a tanító- képző minta méhézet megtekinteni óhajtó méhészgazdák szándékukban ne akadályoztassanak. A járássok székhelyeire mintaméhészek felállítá- sát kérvényezik a földmivelésügyi kormánytól. Az egyesület tagjai ré- szére kibocsátott titkári jelentést a „havi tanácsadó” gyakorlati utmuta- tással kibővített s mint ügyet bocsát- ják a tagok rendelkezésére. A föld- mivelésügyi minisztérium által éven- tint kiadott „méhészeti évkönyv”-et a tagok részére kérelmezik. Az érté- kesítő osztály tervezetét sokszorosít- ják s a felhívással a részvényeket rövid időn belül kibocsátják. A buda- pesti kiállítás és nemzetközi kong- resszusra való felutazás idejét és módozatait végleg megállapították és a jelentkezett 40 tagot erről értesít- tik. Az egyesület vagyontárának elkészítésére a titkárt és pénztárno- kot felkérték. Kozma Miklós azon jelentését, hogy három egy-let tag részére egy-egy méhesaladot ado- mányozott, — köszönettel vették tudomásul s ezzel kapcsolatban ki- mondották, hogy a kirendeltség által nagyobb méhészeti segélyben része- sülteteket hasonló eljárásra felkér- tik. Az „Alimentaria” mézértékesítő rész- vénytársaság prospektusát nem fo- gadták el. Barabás Ferenc székely- udvarhelyi, Szabó Dénes zetelaki, Szente Mihály szentléleki, Bálint András sándortelki lakosokat a tagok sorába felvették, míg Márkos Gyula Máriaalváról eltávozott tanítót a ta- gok sorából törölték. Végül Gál Imre egy-let titkárt mutatta be az egyesület részére megvásárolt 1825 év körül készített ősi szetszedhető szerkezetű kaptárakat és rakkasokat. (Múlt számunkból térszúke miatt maradt ki. Szerk.)

